

STATENS MARITIMA MUSEER

Marinmuseum Sjöhistoriska museet Vasamuseet

ÖVERINTENDENTEN

Tel – 08-519 549 99

RAPPORT

Datum	2010-03-31
Vår beteckning	1297/09-10
Vår referens	Ingrid Hall Roth 08-519 549 60
Ert datum	2009-11-26
Er beteckning	Ku2009/2152/KT
Er referens	

 Regeringen
Kulturdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Nationell strategi för digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande

Det har länge funnits ett behov av en nationell långsiktig strategi för digitalisering som tar hänsyn till tillgänglighets- och bevarandefrågorna. Statens maritima museer (SMM) ser därför mycket positivt på regeringens uppdrag och inbjudan att bidra med underlag för denna.

Innebörden i begreppet digitalisering måste klarläggas eftersom tolkningen kan skilja från myndighet till myndighet. En nationell strategi måste definiera vad digitalisering står för. I vår redovisning (bilaga 1.) har vi valt att kalla ett objekt digitaliserat när det finns sökbart i en databas oavsett om det finns en bild eller inte. Att koppla fotografier till posterna ger ett stort mervärde för användaren men kräver stor arbetsinsats. Inom SMM förs en diskussion hur stor del av de digitaliserade registren som skall tillgängliggöras externt. Man kan välja att lägga ut "allt" men informationen kring objekten är i många fall bristfällig. Hittills har myndigheten valt att lägga ut kvalitetssäkrat material, dvs. poster som granskats och bedömts ut kvalitetssynpunkt.

SMM har under många år arbetat med att digitalisera myndighetens samlingar. Samlingarna består av föremål, arkivalier, fotografier, ljud- och bildfiler. Sedan ett antal år finns ett stort antal poster sökbara externt i våra egna databaser via våra hemsidor och också via andra söksystem som Libris, NAD och Visual arkiv. Uppgifterna används av många olika grupper såsom forskare, båtägare, sportdykare, modellbyggare m.fl. SMM lanserar under 2010 nya webbplatser för myndigheten och museernas verksamhet. I detta arbete ingår en strategisk satsning för att tillgängliggöra det digitala materialet, exempelvis görs en satsning på sökbarhet till samlingarna. I nya webbsatsningen ingår även insatser för grupper med särskilda behov

Digitalisering av kulturarvet ses idag kanske främst som en tillgänglighetsfråga men måste även ses ur ett dokumentations- och bevarandeperspektiv. Ett exempel på det är Vasas skulpturskatt, som har stort nationellt och internationellt värde, men som riskerar att skadas av saltutfällningar. Genom den digitala fotograferingen fryses tiden. Skulpturerna är digitaliserade på ett sätt som möjliggör att vi i framtiden kan tillverka exakta kopior och vi kan också visa 3D-kopior på nätet.

SMM har en stor bildsamling som även innehåller foto- och ljudfiler. De **upphovsrättsliga frågorna** begränsar i dagsläget det digitala tillgänglighetsarbetet. Myndigheten löser problemet genom avtal men det finns äldre samlingar där sådana saknas. SMM har fattat ett principbeslut att även lägga ut samlingar där upphovsrättsinnehavaren är okänd för att på så sätt få upphovsrätten klarlagd. När det gäller de etiska frågorna, t.ex. personlig integritet, finns ett stort behov av

STATENS MARITIMA MUSEER

Marinmuseum Sjöhistoriska museet Vasamuseet

ÖVERINTENDENTEN

Tel – 08-519 549 99

RAPPORT

Datum	2010-03-31
Vår beteckning	1297/09-10
Vår referens	Ingrid Hall Roth 08-519 549 60
Ert datum	2009-11-26
Er beteckning	Ku2009/2152/KT
Er referens	

nationell samordning, SMM föreslår att regeringen överväger att utveckla frågan om etik och integritetsskydd i samband med digitalt tillgängliggörande.

När det gäller **effektivare hantering av digital information** samverkar SMM med Statens historiska museer (SHMM) kring ett eventuellt gemensamt framtida informationssystem för samlingarna. Vidare finns sedan några år tillbaka ett framgångsrikt samarbete, Culturnet, kring IT-drift och en gemensam serverhall mellan myndigheterna. Sedan 2009 är även Skansen med i detta samarbete. SMM och SHMM delar i princip på samma driftmiljö där lagringen av digitala data är en central funktion, både långtidslagring och korttidslagring. Skansen använder i sin tur infrastrukturen i den gemensamma serverhallen för en egen systemlösning för lagring av digitala data. Båda formerna ger påtagliga skalfördelar som visar sig genom väsentligt lägre kostnader än vad motsvarande funktionalitet betingar på den kommersiella marknaden. Genom att gå samman och samarbeta kring infrastruktur och teknik har man nått en storleksnivå som också möjliggör expansion. Andra aktörer inom framför allt kulturarvssektorn med liknande behov kan gå med i samarbetet och uppnå motsvarande fördelar. Utan att kunna uppskatta exakta siffror så kan man räkna med en besparingsvinst på ca 50% jämfört med kommersiella aktörer.

För att uppnå **användarvänliga lösningar** planerar SMM att göra hela samlingsdatabasen tillgänglig och sökbar via K-samsök. I dagsläget finns Vasas föremål representerade och sökbara. Nästa steg är att göra resterande digitaliserade samlingar sökbara i K-samsök. Detta sker under våren 2010 och därefter kommer K-samsök att uppdateras löpande och automatiskt utifrån de ändringar och uppdateringar som görs i samlingsdatabasen.

SMM finansierar och utvecklar, tillsammans med SHMM, Tekniska museet och Västarvet, den sökfunktion som ska göra det lättare för andra aktörer att bygga sökapplikationer mot K-samsök. K-samsök kommer också att användas som sökfunktion i kommande utställningar hos SMM. Eftersom den nya webben mer än tidigare fokuserar på samlingarna och tillgängliggörandet av innehållet i databaserna bygger vi en sökfunktion som gör det lätt och visuellt attraktivt att hitta i samlingarna och på webbplatsen i övrigt. I den nya webben blir sociala medier och interaktion med brukarna ett viktigt inslag.

Långtidslagringen är beroende av hur mycket material som lagras och hur tunga filerna är. SMM har under 2007-2010 en lagringskapacitet på 8 TB. Som jämförelse kommer enbart Sjöhistoriska museets ritningsamling på 40 000 ritningar att kräva 10 TB i lagringsutrymme. Det finns en stor risk att kostnaden för långtidslagringen kommer att begränsa digitaliseringstakten då detta kommer att innebära stora kostnader för kulturarvsinstitutionerna. Ansvaret för att utreda den ekonomiska frågan skulle med fördel kunna läggas på en central nivå. Där bör ingå dels digitaliseringskostnader, dels kostnader för lagring. Det är viktigt att man kan garantera långsiktighet i lagringen och att formen för lagring är gemensam. Det behövs konkreta riktlinjer och en standard för hur arkivering skall ske och en nationell strategi bör peka ut ansvarig myndighet utifrån kompetens och sektorsansvar. Kungliga Bibliotekets (KB) Riksarkivets (RA) och även Riksantikvarieämbetets (RAÄ) ansvar bör preciseras. Kan ABM-centrum få ökade resurser och spela en viktig funktion i samordningen mellan bibliotek/arkiv och museisamlingar? Kan RAÄ ha en samordnande funktion för museerna på samma sätt som KB har det för biblioteken och RA

STATENS MARITIMA MUSEER

Marinmuseum Sjöhistoriska museet Vasamuseet

ÖVERINTENDENTEN
Tel – 08-519 549 99

RAPPORT

Datum	2010-03-31
Vår beteckning	1297/09-10
Vår referens	Ingrid Hall Roth 08-519 549 60
Ert datum	2009-11-26
Er beteckning	Ku2009/2152/KT
Er referens	

för de statliga arkiven? Stora samordningsvinster finns på den tekniska sidan i och med K-samsök som är en viktig satsning för tillgängliggörande.

Sammanfattningsvis anser Statens maritima museer att en nationell strategi bör innehålla en gemensam lösning för kulturarvsinstitutionerna och bygga på lika förutsättningar och tydliga riktlinjer vad gäller digitalt bevarande, upphovsrättsfrågor, avtalslicenser och frågan huruvida myndigheterna kostnadsfritt skall tillhandahålla material via webben.

Beslut i detta ärende har fattats av överintendent Robert Olsson efter föredragning av avdelningschef Ingrid Hall Roth. I ärendets slutliga beredning har även följande personer medverkat: stabschef Björn Varenius, IT-chef Odd Johansen, sakkunnig Gunvor Vretblad, arkivarie Malin Joakimson och utvecklingsamordnare Stefan Evensen. Samverkan har även skett med de övriga myndigheterna som fått uppdraget.

Robert Olsson
Överintendent

Ingrid Hall Roth
Avdelningschef

Bilagor:

Redovisning av svaren, bilaga 1
Grundstatistik, bilaga 2